

A király 1637. máj. 15-én a kamarának eme fölterjesztésére (Hoffinanz 13729 fasc.) ráírta: „placuit Caesari Ferdinando“! *Dr. T. S.*

Zabszállítás a bécsi udvar részére 1630-ban. 1630-ban — mint Ferdinánd király (Bécsi udv. kam. levélt. 1448f. fasc. Hungar.) írja — az örökös tartományokban rendkívül rossz termés volt, Magyarországon meg felette bő. Emiatt az udvari istállók számára szükséges több ezer mérő zabot Magyarországon vásárolták össze. Szilvai pozsonyi főharminczados egymaga: 9600 mérő zabot szállíttatott Bécsbe.

Dr. T. S.

Olasz üveg- és kordován-gyár Ausztriában. Ausztriával való szoros gazdasági kapcsolatunknál fogva érdekes tudnunk, hogy 1530. ápril 12-én (Bécsi közös pénzügyi levéltár, Niederöst. Gedenkbuch 112. l.) I. Ferdinánd Pitti Miklós olasznak üveghuták építésére Krajnában szabadalmat adott. Ugyanazon év júl. 19-én (u. o. 87 l.) e szabadalmát az összes örökös tartományokra kiterjesztvén, a Wienerwald mellett két falut adott át neki műhelyek építésére, hogy ott Ausztria különös dicsőségére művészi olasz üveget és kordovánbőrt gyártson. A művészi üvegekészítőket és kordovánmestereket Olaszországból hozták. A császári engedélyben ezen érdekes sorok állnak: „die künstlich Ar bait des walhischen Glaswerks und Kordovanischen Leders so vermallen in teutschen Landen unerhört ist.“ *Dr. T. S.*

Auripigmentum. Győrben a fiskus részére 1705-ben mintegy 1200—1300 mázsa magyar auripigmentumot foglaltak le. A bécsi udvari kamara márczius 30-án (Bécsi kam. ltár Hungarica) elrendelte, hogy el kellene adni, s a befolyó pénzt a katonák élelmezésére fordítani. Simon Michel pozsonyi zsidó 3000 frtot ígért az egész készletért. Ezt az ajánlatot azonban nem fogadták el, mivel a legrosszabb auripigmentum mázsája akkor 3 frton, a jobbé pedig 15 frt-on kelt. Emiatt újabb árverést hirdettek.

Dr. T. S.

Francia vízemelőgép Selmezbányán 1633-ban. A magyar bányavárosokban tömérdek kárt okoztak a bányavizek. A Biberstollnról és Mathiastollnról Selmezcire rohanó víztömegek olykor egészen lehetetlenné tették a bányamunkát. A bányavizek eltávolítása a kezdetleges eszközökkel nagyon nehezen ment, s rendkívül költséges volt. Selmezbányán állandóan 3 vízmester (Wasserkünstler) volt alkalmazva, akik éjjel-nappal 18 emberrel fáradoztak, hogy a vizet 54 lábra fölemeljék és eltávolítsák. E munka hetenkint 500 frtba került. Ekkor jöttek Selmezcire Fermin Masseurlet és Bosquet francia vízmesterek Languedoc francia megyéből, akik saját találmányú elmés gépezetükkel, minden nehézség nélkül ajánlkoztak fölemelni a bányavizet.

Fermin Masseurlet ajánlatot tett a kamarának, hogy Selmezbányán minden bajt megszüntet, ha a király nekik 20 évre kizárólagos szabadalmat ad találmányuk értékesítésére. A király remélvén, hogy e találmány segítségével Selmezbánya visszanyeri régi virágzását, 1633. sept. 12-én (Udv. kam. levélt. hung. fasc. 14487.) kiadta a kívánt privilegiumot, de

nem 20, hanem csak 10 évre. P é c h Antalnak „Alsómagyarország bányamívelésének története“ című nagy munkája II. kötetéből tudjuk (307. s. köv. l.) hogy 1633. aug. 24-én a francziák Selmezbányán meg is kötötték a szerződést a felsőbieberstolln-i bányatársulattal, mely szerint Masselet a tárna vizét 6000 tallérért föl fogta emelni. A gép felállításának költségeit a társulat viseli, hajtásához pedig 24 órára 36 embert ad. A gép szerkezetét fölötte titkolták. P é c h szerint valószínűleg archimedesi csavarral akarták a vizet fölemelni, mert a bányabírósi jegyzőkönyv tanúsága szerint szeptember 5-én Wardolott Zsigmond Lakatosnál 70 frtért egy végnélküli csavaralakú csövet rendeltek meg. Machoder András besztérczebányai rézművest bízták meg a gép elkészítésével november 15-én, de esküt kellett tennie, hogy abból mit sem árul el.

A gép elkészülvén, december 23-án próbálták ki, de az nem sikerült, s úgy látszik a francziák, minthogy sikertelenség esetében az összes költségek megtérítésére kötelezték magukat, mindent odahagyva Selmezbányáról megszöktek.

Dr. T. S.